

ubertim lachrymas, quas amodo eliciebat, non extorquebat metus. Interim mirabar ego tacitus, quo pacto nocentes essent illi, qui toti ad innocentiam compositi viderentur. Nam etsi personata plerumque incedit improbitas, & ad æmulandam virtutis imaginem est ingeniosa magis, quam par esset; tamen frons, oculi, supercilium, vultus denique totus mentis sermo quidam tacitus, ac fidus interpres haberi solet, qui fallit raro, nec in errorem inducit. Nescit fallacia veritatis personam longum tueri; se prodit ipsa, & vel invitis ac repugnantibus obmurmurat.

Quisquis malus est, sentit conscientie stimulos, qui reum arguunt; reformidat aspectum iudicis, non constat sibi, dicendo perturbatur, & frustra confidentiam affectat, quam non habet. Id porro, quod mihi non est integram non profiteri vestram in gratiam, nolite sic gratulari vobis, Adolescentes, quasi hæc oratio mea vos absolvet. Culpa vacare Liberi non possunt; quos reprehendit pater; & hoc nocentes satis debent videri, qui patris ad tribunal damnantur. Hoc natura, hoc ratio, hoc divinae leges humanaeque postulant, ita Liberos vivere, ut suspicionis vel umbram parentibus adiungant. Sanctum est scilicet parentis nomen, nec sine gravi Liberos flagitio offensionem patitur. Ergo noxa quis vos eximat, qui patri expostulandi de vobis occasionem dederitis.

Unum restat jam vobis in parentis clementia præsidium, Adolescentes optimi. Illius est reos absolvere, qui sumendi poenas jus habet. Ego, quod facere possum, & quod ultro volensque præstandum mihi vindico, viam sterno vobis ad parentis gratiam, & quam indulisse me non pigeret, veniam vobis deprecator accedo. Neque vero preces meas Herodes frustra-

bitur, aut quam suscitavit ipse, fiduciam illudet. Non is est, mihi credite, qui exorari non velit, & injurias veteres non condonet lubentius, quam vindictam exigat. Imò nihil cupidius ambiat pater optimus, quam ut persuadere sibi possit, insontes esse, quos nocentes putabat; & qui nihil dolebat gravius, quam indignos se Liberos genuisse, pæccocinantem vobis naturam multo æquius audiet, quam iniquis de utroque rumoribus credidit.

Sensi enim verò totum parentis animum, dum suam ambo communi studio causam dicerent; non temperavit sibi quin commoveretur filiorum ad vocem: adgemit mutuo gementibus, suamque in ipso vultu perturbationem prodidit. Vidi & testes amoris non inficiandos fletus uberes, qui vel invito erumperent; jubèrentque iudicem deponere, ut indueret patrem. Ponite in lucro tam feliciter affectam parentis optimi voluntatem, Juvenes charissimi; procumbite suppliciter ad pedes, amica prensate genua, & quam doletis tam graviter amisisse gratiam, cærate pietate vestra promereri. *

Quam augurabar verè, Adolescentes optimi, non agrè insectandum patrem; vobis ut ignosceret, & offensionis causas omnes obliterari pateretur. Felices ambo tam facilem tam benevolam nacti Regem & patrem! Felicior parens, qui, depositis deinceps simultatibus, Liberos in fide & amore turò conquiescat! felicissimum me me tam operosa contentionis iudicem & arbitrum, cui dissidentium litem componere ex voto licuit! Plaudite mihi vobisque, Adolescentes optimi, fœvete omni operæ officio restitutam in inclyta patriæ domo concordiam ac pacem, & receptam demum tam fortunato exitu parentis benevolentiam conspirantibus studiis atque animis retinete.

N. E.

N E M O

SORTE SUA CONTENTUS.

CAUSA SEPTIMA.

In Genere Deliberativo.

ARGUMENTUM.

Civis quidam moriens unum è Consanguineis quatuor diversum vivendi genus secutis heredem instituerat, qui infelicissimus omnium iudicaretur. Hinc orta inter Consanguineos de adeunda hereditate controversia.

ACTORES.

POLEMON, Miles.

EUPOLUS, Mercator.

PRODIGUS, Causidicus.

PHILOMATHUS, Puer Grammaticus.

DICASTUS, Causæ cognitor & Judex.

POLEMON,

Miles.

Ita sum ad hoc ætatis & natura & arte institutus, Judex; ut nihil unquam præclarius existimaverim, quam pro patria & publica utilitate duos quosque labores, vel cum vitæ periculo tolerare. Armas, sudorem, pulverem supellectili, munitiis & conviviis semper ante habui. Non venio fortis asperitatem deprecaturus; non militiam gravem conqueror aut infructuosam. Paucis in diem assibus animam & corpus

æstimari, levia sunt hæc patriam amanti. Vulnere, dura hyems, exercitæ æstates, bellum atrox, aut pax sterilis, desidia & otio molliore mihi jucundiora semper fuerunt; neque hæc operosius commemoranda jam arbitrater, aut pro innumeris laboribus ac ærumnis mercedem ullam à vobis postularem, nisi debitam mihi, & eo tantum nomine adeundam hereditatem consanguinei mei denegarent.

Utinam, Judices, opes illæ, de quibus capessendis inter nos hodie certatur, rei bene ac feliciter pro pa-

pp 2 tria

tria vel gesta, vel gerenda præmium proponerentur! Habèrem in rectè factorum conscientia, & vestris omnium de me iudiciis certam & inficiendam nemini hereditatis repetendæ rationem; aut, si deesse nobis quidpiam ad veram germanamque laudem videri posset, mercedem illam novo Jure novaque gloria, & me ipsum & patriam celebrando promererer. Hostem ferire, agitare præsidia, nihil metuere præter turpem famam; humi quiescere, eodem tempore & inopiam & laborem perferre à pueritia edoctus sum, & patiens operis ac disciplinæ animus, eo deinceps generosius raperetur ad ea quæ magna sunt, quod immitia quæque toleravit. Quæ ceteri formidare solent, iis adeundis ac sustinendis assuevimus. Nihil nobis videtur arduum quibus sæpe necessitas in loco, spes in virtute, salus in victoria fuit. At quoniam consanguineo nostro morienti fuit is animus, ut bonorum suorum heredem institueret eum, qui in eo, quod secutus esset, vivendi genere, infelicissimus omnium iudicaretur; liceat mihi, Iudices, hodie primum, gravem militiam queri, & quas amore laudis, charitate patriæ, vestræ salutis studio contemnendas putavi, conditionis nostræ calamitates & ærumnas in apertum proferre.

Agite, quæ vita illa est, quam ducimus, infortunati Milites, si tamen appellanda vita est illa, quæ letho propior, quàm vitæ, continuos mortis metus adjunctos habet? Quamquam mori non usque adeo miserum est, at morte ipsa vita gravior, quæ tam luctuosus casibus referta sit. Quot terra marique subeunda nobis pericula? Inter hostes, pugnas, strages, incendia, cædes, & perpetuam cruentæ mortis imaginem versamur. Interim victus tenuis, vestitus as-

per, rarus fossatus, frequentes vigilia, humi cubitus. Jam belli quis tandem fructus est? Hic tibi turpitas cicatricibus genas offert, iste truncatas nares, ille effoscos oculos, alter amputata brachia, alter contractis vel etiam excisis pedibus, vestigiis incedit non suis. Hi sunt militares Iudi, hæc laboris merces, hoc impensi sanguinis præmium miseris rependitur.

Quod si nostrum quibusdam iniqua Matris alea pepercerit; si tot laboribus ac periculis superstites beata pacis tempora nacti fuerint; quiete illis quidem fruuntur, sed illa tam inope, tam molesta, ut pacis gaudia corrumpat. Novum quippe bellandi genus offertur, in quo arma nostra inutilia sunt, adversus famem, quæ acrius, quàm hostis, urget, quæ haucit vitalia, præcordia carpit, artus depascitur, condit oculos, vocem elidit, animum peredit ipsum & extinguit. Quàm durum est, Iudices, quotidie mortem optare, & vitam rogare! precariam certè vitam vivimus inter creditores, qui nobis instant, carcerem minantur, beneficia exprobrant, eo magis metuendi, quod nihil metuant præsidio legum armati: qui soluti armorum metu milites despiciunt, quos faviente bello venerabantur: qui mutato tempore mutati pariter laceffunt jurgiis, & contumeliis onerant, quos supplicibus votis ac precibus paulò antè prosequerentur. Sic prostratis fugatisque patriæ hostibus, hostes patriam nutrit, quorum tanto intolerabilior inimicitia, quanto minùs ad eam demulcendam præsidii relinquuntur.

Scilicet æs alienum contraximus: hoc belli usus consumpsit; & quod temporis necessitas obtulerat, id avaritia reposcit implacata semper & inexorabilis. Hinc aspera nobis cun-

cta,

cta, Iudices; domi inopia, foris æs alienum. Nihil præter miseram animam reliqui habemus, sine gratia, sine auctoritate iis obnoxii, quibus, si valeret hostis, formidini essemus. Quod si melioris fortunæ spes affulgeat, quæ levare ærumnas nostras, & miseras consolari posse videatur, adversos experimur ipsos consanguineos, quos non tam rerum suarum necessitas, quàm habendi cupiditas insatiata extimulat; qui dediscere videntur conditionis suæ commoda, ut miseros se fingant & infortunatos.

Nam quid Mercaturæ incommoda nobis obtendat consanguineus ille noster tranquillitatis & abundantia suæ fastidiosus? Obscuriorem vitam degit? at securam & quæstuosam. Austrum metuit commissas pelago merces jactantem? at procellis lætantibus navis erepta breves molestias consolatur. Illa vim maris aut prædonum furorem experta spes latissimas interdum frustratur. At hæc orientis onusta spoliis & patriis finibus reddit feliciter jacturam levem abundè compensat. Non ille certè pulveris unquam patiens atque solis, sed in umbra atque in orio, domesticos intra penates placidissimum ævum exigit.

Et ille, credo, strepitum fori, litigantium tricæ, & suam in cognoscendis aut agendis causis afflictatam jactabit, hominum, si Superis placet, infortunatissimus. At quanti est, Iudices, tutorem legum ac defensore audire? esse unum aliquem ex beatis illis hominibus, quorum ex arbitrio controversiæ civium dirimantur; quid de capite fortunisque Procerum ipsorum summo jure pronuncient, quorum patrocini nemo non ambiat, favorem & gratiam non aucupetur, be-

Le Jay, Tom. I.

nevolentiam quovis pretio redimendam non puter?

Parco, Iudices, operosius dicere de puero, cujus hæc summa felicitas, ut nec miseriam sentire possit, nulla spe, nullo timore, perturbatus. Exulant ab hac ætate sollicitudines, curæ, anxietates. Securi omnes, quanti cæteros homines cupiditatum æstus exagitent, hoc pueri provident unum, ut ætatis flore, dum licet, perfruantur. Inspicite, quæso quemvis ex illis, quidquam ne videtur in fronte, in oculis, in vultu, quod mœrorem sapiat, aut potius incredibilem quandam animi lætitiæ ac tranquillitatem non spiret? Sed quid ego vos moror? Date mihi quemquam tam florentem, tam beatum, tam rebus gestis vel honorum gradu præstantem, qui suam cum hac ætate sortem commutare non velit.

Audistis, Iudices, quæ mea fuerit vita, cui requies in labore fuit, in miseria curisque solatium. Nunc attendite, quæ mea in his rerum adjunctis conditio sit; cujus ingravescens jam ætas & omni præsidio destituta, in una modicæ hereditatis expectatione conquiescat. Nolite, quæso, Iudices, defraudare me subsidio tam levi; neque committite, ut, quod mihi cumque lucis exigendum superest, id vulnere vestro maturius, quàm suo fato extinguatur. Innumeris pro patria defunctus laboribus ac periculis, penes vos erit, Iudices, ut, aut ingratam vitam deseram, aut quod exigendum vitæ superest, ante acti temporis molestias quoquo modo confoletur.

Pp 3 EUPO.

EUPOLUS,

Mercator.

Si mentitas falsasque fortis suæ molestias ficta & inutili querimonia persequi satis habuisset injustus Polemon, neque nostros omnium laborum ac duram præsertim Mercatorum conditionem despexisset, tulissem æquius, Judices, & de Militia vel iniquius exoptulantiem sustinuissem. Verum quis ferat insultantem alienæ calamitati? quis unicum miseriam nostræ solatium, justos legitimoque gemitus invideri nobis patiatur?

Sed age porro, quid quereris? quid lugens? quid desideras? quid tibi tam durum, tam acerbum, tam luctuosum Militia contulit? Hominem inspicite, Judices, & à capite ad calcem diligenter considerate. Video nitidas ac florentes genas, tensam probè & succo pinguiore refertam cutem; quam nec solis æstus, nec pulvis decolor obscuravit. Nulla cicatrix in vultu, quæ decorem frontis, vel oris speciem & elegantiam deturpet, nihil vel recisum in brachiis vel offensum objicitur. Canora vox, latera firma, robustæ vires ac vegetæ nondum infractam laboribus bellicis valetudinem arguunt. Stat corpus bellè suis pedibus, nisi fortè sub crassiori mole identidem fatiscant. Hicne belli fructus, quos tam miseros depingis? Tam sanos remittit Militia, tam vividos, tam valentes?

Quanquam demus hoc tibi: molestias habeat suas isthæ armorum conditio, quam profiteris: patiatum interdum nonnihil difficultatis, dum fervet bellum acrius, & metuendus hostis imminet. At itane despicienda merces illa est, quam milites ferunt, rei fortiter gestæ gloria? Parumne labores quoscumque consolantur

tur fusi hostes, defensa patriæ libertas, parva victoriarum monumenta? Vel si qua nonnunquam ferre vulnera contigerit, quis vel hoc pretio bene redemptam nominis immortalitatem non putet?

Nobis verò miseris Mercatoribus, Judices, nihil objicitur ejusmodi, quod dolores nostros mitiget, aut in rerum nostrarum angustiis solatio sit. Nam cum vitam ducimus asperam prorsus & acerbam, tum eandem obscuram & ignobilem, quod ne inficiari quidem miles visus est, toleramus. Neque verò levissimas inter nostræ fortis miseras numerandum illud accedit, quod Mercatorum impensis & sumptibus belluli isti homines ac polituli se se effecerunt insolentius, & plumis ornati non suis oculos inani furore perstringunt. Nempe, quod stultè comparimus defraudantes genium, illi absumunt impune. Nobis interim solvenda versura est, & dum creditores urgent iniquius, vasa nobis quamprimum non sine gravi vel vitæ, vel saltem famæ periculo colligenda.

Jam in Mercatura faciendâ, quis esse pacis modus ac quietis possit? quod tempus anxietate vacuum ac miseriarum expertis liceat expectare? si belli metus ingruat, si fervere cœperit armorum furor, quanto rerum nostrarum in periculo versamur! Quis opes fortunâque nostras, qualescumque sunt, salvas præstet & incolumes, cum illæ vulgò positæ reperiantur hostium in manibus, qui communibus dissidiis rem in suam abutuntur? Mox intercludi commeatus, turbari commercium, infesta piratis ac prædonibus fieri maria, nec libera deinceps mutandarum mercium facultas superesse. Tum demum actum est de nobis, frigesimus, lucrum omne cessat, & cum lucro

lucro vita. Atque utinam præterita bellorum calamitas minùs id liquidò docuisset. Huc hodie res nostra rediit, ut, aut nihil vendere, aut nullo pretio, aut, quod pejus est, dubia incertaque emptorum fide necesse sit.

Sed ipsum pacis tempus, quis credat, non magis commodum aut opportunum nobis videri? Sic est, Judices, pax illa tam amica ceteris, omnibus tam expetenda nihil admodum juvat Mercatorem; aut, si quid fortè conferre videatur, sollicitudinem certè atque anxietatem nunquam adimit: dum merces nostræ, si quæ sunt, vota, spes, vita ipsa fragili è tabula ventorumque ludibrio dependent. Tamen hæc una vitandæ paupertatis ratio, ut infesta procellis ac tempestatibus maria perpetuò decurramus; ut neque frigiditatis asperitate, neque æstatis ardoribus retardemur, ut continuis jactati periculorum casibus omnes ponti cœlique minas sustineamus.

Saltem si tot inter labores, quibus defungimur spes aliqua gloriæ miseris affulgeret! si summa rerum nostrarum in angustia stimulus laudis aliquis subjiceretur! si dum oblectamur ventis ac tempestatibus sempiternæ famæ memoria jacentes suscitaret! Nam quis nesciat, quales accendat animos ad magna quæque cogitatio posteritatis, & consecrandi venturas in ætates nominis expectatio? Pulchrum est enim verò insudare laboribus, dum merces tam gloriosa proponitur; dulce est sanguinis pretio nominis sui immortalitatem promereri. Brevis est ille vitæ quantumvis operosæ vel diuturnæ cursus, quam amplissimum virtutis præmium gloria sempiterna compensat.

Verum hoc ipso carere solatio nos oportet. Nulla spes gloriæ, nul-

la parandi nominis expectatio labores nostros reficit ac mitigat. Post exhaustos graves terra marique periculorum casus, morimur denique, vel absumpti naufragio, vel alienis in oris ignobiles; aut si satis cedere patrio in solo contigerit, sic tabernæ vilis in umbra consenescimus, ut, qui corpus obruit tumulus, idem nomen obruisse merito nuncupetur.

Cujus est porro nostris mederi incommodis, Judices, nisi has sibi partes æquitas vestra atque humanitas vindicet? Vestris hodie recumbit in manibus tota Mercatorum infelicitum fiducia. Si non inutiles penitus Republicæ ad hanc usque diem extitimus; si labores aliquando pro communi causa susceptos comprobavimus, date hoc vel leve vestri in nos animi monumentum, ut conditionis nostræ acerbam pariter atque obscuritatem quoquo modo compensetis. Sua Militem gloria, Causidicum dignitas, Puerum ipsa calamitatis omnis expertis ætas abundè consolantur. Nos ejusmodi præsidii destituti infortunati Mercatores, aliquid saltem in sancta vestrorum judiciorum æquitate solatium habeamus.

PRODUCUS,

Causidicus.

Cum multa sunt, quæ singularem mihi in hodierna contentione securitatem atque fiduciam afferunt, tum illud certè me recreat inprimis, quod tot defensores causæ meæ, quot sum nactus Judices, mihi jure gratulari possim. Nam cum nemo sit vestrum, Judices integerrimi, qui propria compertum experientia non habeat, quantis hæc vita, quam in foro trahimus, ærumnis obnoxia sit; quis erit è vobis, qui occupandam uno miseriarum

atque calamitatum nomine hereditatem mihi denegandam arbitretur? Nihil esset ultra, quod adderem; jam dicta causa videri posset, nisi fecissent fucum aliquem adornatis ad pompam magis, quam ad veritatem complorationibus illi sodales mei, & ad retundendam subdolæ orationis malignitatem, vestra me auctoritas juberet perorare.

Dicam igitur, Judices, quod sentio non tam ad revincendam causæ meæ æquitatem, quæ perspecta jam esse debuit, quam ad revellenda præjudicia, quæ futilis consobrinorum meorum oratio asserere potuisset. Desudarunt illi quidem plurimum, varias ut conditionis illius, quam amplexi sunt, molestias exhiberent, & quod mirum quibusdam videbitur, non fuit tam infidela perorantium in sua causa facundia, quam expectari debuisset ab iis, qui Literas nihil admodum attigerunt.

Ego certè, Judices, parum æquus rerum æstimator audiam, si velim nihil esse penitus, quod exoptulent, aut si fortem ullam putem, præter unam pueritiam, esse, quæ nullis omnino difficultatibus confictetur. Sit ita fanè: laboriosa sit militia, dum arma fervent, dum laceffendus, aut sustinendus hostis est: habeant & Mercatores fortem quod incusent suam, dum amissæ naufragio merces, aut fides emptorum mala fortunæ melioris expectationem sefellerunt. Tamen nec labores illi continui, nec illa pericula passim obnoxia sunt.

Non est Militis tam misera conditio, ut vel in castris semper, vel in stationibus, vel inter pugnas ac cædes perpetuò versetur. Post belli fragores ac tumultus, veniunt tandem amicæ pacis tempora, quibus laboris expertes omnis nec sine

præmio Milites, liberi dimittuntur, & natale revisunt solum eo majori suorum gaudio, quo diutiùs absuisse videantur. Testem unum te volo, consobrine amantissime, quid est jam, quod militiam incuses, aut de sorte tua conqueraris? Vivis in medio patriæ sinu, inter propinquos ac familiares tuos versaris. Non jam obstrepunt litui, aut dat buccina signum ad pugnam; non conferendæ manus cum hoste, non ejiciendus vallo, aut persequendus acriter incumbit. Non capiendæ urbes, non expugnanda castra, non dubius armorum casus pertimescendus objicitur. Positus extra omnem Martis aleam palmarum in umbra requiescis suaviter, & labores, si quos exantillare contigit, blando in otio abundè compensas.

Nec Mercatoris sors gravior, Judices, quantumvis illi conquerantur. Neque enim infesta scopulis ac tempestatibus maria perpetuo decurrit, aut tanto semper Orientis opes pretio redimuntur. Non omnes, quæ de portu solvunt naves triste patiuntur naufragium; redeunt illæ, ut plurimum, onustæ mercibus, ipsamque adeo Mercatoris avidi vineunt expectationem. Plaudit ille sibi, grates agit Superis, & priores, si quas fecerit, jacturas oblitus exultat ac triumphat.

At quàm dispar rerum nostrarum conditio, Judices, quibus nullum in vita tempus molestia atque sollicitudine vacuum Superi esse voluerunt. Nam sive versamur in foro, seu manere domi contingat, quanta utrinque laboris atque ægritudinis seges occurrit. Agite enim verò, an durius quidquam est, quàm nostra illa quotidianiana in foro assiduitas, quæ hominos totos sibi deposcit? quid molestius quàm obtundi litigantium clamoribus, impeti calumniis, maledi-

ctis.

ctis provocari, neque ullius unquam posse mereri gratiam, quin alterius invidiam atque malevolentiam incurras?

Saltem si qua pax domi & tranquillitas labores fori exciperet; si pars quietis ulla posset expectari! Verùm quantam illic rerum molem offendimus! Plena litigantium aula te reducem opperitur, quos vix missos feceris, cum pulsantur fores ab aliis; quibus de jure suo consulentibus nisi respondeas, aut injustus, aut defes, aut imperitus habere. Interim abit de die quodcumque supererat, & nox succedit non laboriosa minus ac molesta, quam in rimandis, excutiendis, volutandis ad nauseam atque fastidium tricarum ambagibus traducere infomnem oporteat. Nam congestis undique saccis obruimur, non illis profecto, quibus beatus ille quondam indormiebat inhians; sed talibus, quos nec fures eripiant, nec compilent servi, nec heredes invideant. Quis porro tot laborum fructus est? quam mercedem vigiliarum nostrarum ferimus? hoc enim ad cæteras miseras accedit, quod vel nullum, vel exiguum contrita in alienis rebus, & quæ nihil ad nos pertinent, vitæ emolumentum capiamus.

At enim, inquit, ita ne vili reponendum in loco, quod amplissimo defungimur magistratu, quod monstramur digito prætereuntium, quod de fortunis ac de capite civium pronunciamus. Et hoc ipsum, Judices, quod estimationem habet aliquam in vulgus, nostis, quanto oneri nostro atque incommodo vertatur. Nempe, dum tuemur inter concives nostros auctoritatem, dum convenientem dignitati gravitatem affectamus, interim nec relaxare animum, nec genio indulgere, nec capere oblectationem ullam licet. Ludo, jocis,

festivioribus hominum societatibus excludimur: turpe ducimus vel semel in anno ridere & joculari; adeo majestas ipsa muneris, quod exercemus, miseris nocet, & ineluctabilem severioris & morosioris vitæ necessitatem imponit!

Quid superest, Judices, integerrimi, nisi ut molestias nostras, dum licet, levetis ex parte, & laboriosæ conditionis acerbicatem aliquo solatio mitigetis. Profit nobis saltem hodie, quod hominum infortunatissimi & nuncupamur & sumus. Intelligant illi, quorum gratia id oneris suscepimus, quàm sit arduum ac difficile defungi Magistratu. Noverint omnes quantum debeant assiduis eorum laboribus, qui publicæ utilitatis causa provinciam ejusmodi sustinere non gravantur.

PHILOMATHUS,

Puer Grammaticus.

Si quid fucatis & adornatis ad pompam Consobrinorum meorum orationibus creditur, Judices integerrimi; nihil est, quod ego infelix puer perorare pro me ipso aggrediar: dicta causa est; mortalium illi, quotquot sunt infortunatissimi censebuntur, neque me spes ulla capiundæ hereditatis deinceps respicit. At quoniam mihi rem esse certò scio cum iis iudicibus, quorum nec sagacitati imponitur, nec illudatur æquitati, qui ratione sui muneris nostram hanc ætatem in suo patrocinio ac clientela positam tueri debeant, id ausim mihi polliceri, non tam fecisse vobis fucum adversarios meos mentitis suis complorationibus ac querelis, quin & me vicissim, quæ vestra est humanitas, benignè audiatis.

Ac primùm quidem liceat mihi, æquissimi Judices, requirere Consobri-

bri-

brinorum meorum: aut memoriam aut sinceritatem, dum quasi pro jure suo sibi vindicant, ætatem hanc nostram ab omni profus molestia esse alienam; memoriam dico, Judices, si labores, quos olim exhantlarunt ipsi, jam obliti sunt, sinceritatem, si memores etiamnum durioris illius disciplinæ, quam experimur, dissimulare pertinaciter obstinant. O si jus haberent suffragii & calculi facultatem, quotquot hic adesse video laborum nostrorum socios & ærurnarum participes charissimos condiscipulos! ò si eorum ex arbitrio contentionis hodiernæ gravitas decidetur! quotus tandem esset, quem mihi causæ meæ suffragatorem non pollicerer! qui rerum nostrarum angustias expertus fortè plus æquo, non fateretur, inter cæteras vitæ hujus conditiones adolescentiam esse omnium calamitosissimam? Quanquam quid alios rerum mearum defensores ambiam? Ignoscite, Judices, integerimi, si diffidere videat æquitati vestræ, vel etiam humanitati. Nam ubi tandem causâ nostrâ feliciter conquiescat, quàm apud eos, quibus nec sagacitas ad pervidendum, nec ad deliberandum æquitas, nec constantia ad judicandum unquam defuere?

His ego fretus, Judices, dicam non minus confidenter quàm verè, quod sentio; exponam breviter ac sine fūco, quàm duram in hoc studiorum curriculo exerceamus artem. Habeant sanè Confanguinei mei, de conditione quisque sua quod exposulent. Tamen illa, quæ non bene auro pro toto libertas venditur, illis integra remanet, nobis eripitur! Tibi, Polemon, bellum displicet? tibi, Eupole, commercium oneri est? te verò, Prodice, fori ceperunt fastidia? Eja, mutatis discedite partibus, aut omnino abstinete ab ea arte, quam

profitemini. Quid in mora est? ecce viam vobis ad felicitatem aperuistissimam: licet omnibus ac singulis beatos esse: nobis jugum excutere, cui subjicimur, non licet. Ah! video, obliti estis, aut potius dissimulatis malitiosè, quanti sit oneris alieno semper arbitrio vivere, nunquam suo!

Etenim ita vivimus, ut campanula vigilandi, dormiendi, edendi, jejunandi, laborandi, feriandi magistra sit. Gaudes stertere multam in diem hesterno fessus labore? Ecce importunus ante solis ortum sonus è stratis exturbat. Dormire non juvat? Datum est signum ad quietem, decumbendum est. Fames urget? hora non insonuit, servanda jejunia. Non esuris? cœnæ tempus est, truderis ad mensam vel invitatus. Feriari velles? invitat tranquillæ lucis amœnitas? urget importunus monitor ad studium. Ludere in præsentia non amas? aer pluvius est? nihil agis; dies est dicta Ludo, necesse est, ut vel cum fastidio ludas.

Quanquam tolerandâ hæc quidem vel dura vis, si nullâ gravior adhiberetur; at cæteris in rebus vim iniquam quis ferat? • si ferendam, quotquot estis vos, Judices, austeri silentii necessitatem habereis! ò si diebus singulis multas per horas numerosissimo suavissimoque in confessu ne proferre verbulum? quid dico? si nec mustitare etiam, si nec contorquere quidem huc & illuc oculos liceret!

Jam durum est habere quempiam cui obtemperes? Quid habere multos ejusmodi? quid obvios quosque tot nancisci censores rigidissimos, tot severos Judices, tot obtrectatores miseræ juventutis? Hilari es, comis, festivus, ut fert ætatis nostræ conditio? Invenias qui te levem, tur-

bi-

bidum, etiam amentem dicitur. Gravitate quandam affectas præter ætatem? morosus, difficilis, obscurus habebis. Garris ingeniosè, suaviter arrides, comiter blandiris? Callidus continuò, versipellis, astutus audies. Simplicior contra urbanitates ejusmodi non sectaris? Vix ac ne vix quidem vitabis arrogantia nomen. Corporis cultum paulum negligis? sordidus es, impexus, obsoletus. Capillos identidem in cirros agis & cyprio conspergis pulvere? Politulum clamant, & in curanda cute mollem ac delicatum. Quid facias? hoc est miseræ adolescentiæ fatum, ut seniorum cavillationibus obnoxia sit.

Mitto jam varias tempestates ac procellas, tot syrtes ac scopulos, tot fortunæ reflantis ictus, sine quibus tam longæ navigationis cursus non perficitur. Ecquis porro tam felix, quis tot inter pericula tam industrius, ut navigiolum, quod singuli deducimus, non allidat vadis identidem, & triste aliquando naufragium non patiatur? Scilicet per varios casus, per tot discrimina rerum tendimus in Latium, sedes ubi nunquam quietas liceat experiri!

Quid dicam de ipso otio, quod ætati nostræ non tam ad gratiam, quàm ad necessitatem concessum est? Ut parcè illud & avarè nobis impenditur! Ipsum verò ut difficili plenum labore! ut amara sollicitudine trajectum, ut luctu nonnunquam perturbatum ducimus! Quis cavendum sibi perpetuò non habet à speculatoribus oculis? quis tollere vocem sine periculo, quis rixari etiam amicè cum sociis impune confidat? Ludimus enim verò? at quæ conditio vitæ tam misera, quæ ludo vacet omni? Ludimus? Interim quanta nos laboris seges expectat? Nam & hoc iniquum ferimus, quod nunquam

penitus feriari liceat; sed tanto gravior oneris moles soleat imponi, quanto longioris pars otii itrogata videatur.

Quid restat igitur, Judices, nisi ut æquitatem vestram obtester? Et quoniam nullum est aliud quod polliceri mihi possim, nisi ab humanitate vestra præsidium; ita me, precor, vestram in fidem & clientelam accipite vos, ut causæ meæ non tam Judices, quam defensores experiar. Non huc attuli vobis, vel petitam longius, vel solertiùs adornatam, vel mentitam fūco, vel cerussa medicatam; sed simplicem, sed nativam, sed destitutam ab arte, uno verbo, qualem ætas nostrâ ferebat, orationem. Si tamen descriptam ad vivum miseræ juventutis sortem exhibuit, si nuda veritas in ingenio illo neglectoque cultu potuit placere; confirmate, Judices, suffragiis vestris tam legitimam de nobis opinionem; & quam immeritò confanguinei mei sibi vindicant, hereditatem, hanc mihi dulcissimum sortis nostræ solatium adjudicate.

DICASTUS *Judex.*

Non est hæc vel nova, vel insolita, vel paucorum querela, Judices, ut in ea, quam seu ratio dederit, seu fors objecerit, vitæ conditione, miseris se & infortunatos clamitent. Nam quotusquisque hominum extitit, quem beatum vixisse forte sua reperias, & qui decurso vivendi spatii, de vita, tanquam de lauto convivio satur demigrarit? Porro quàm frequenter vitio suo fiat, id verè bona pars hominum ut exposulet, vel si vivere contentos contigerit, quàm nequiter dissimulent, non est hic locus, Judices, vel persequendi operosius, vel acerbius increpandi.

At qui suam modò sortem incurarunt

farunt tam graviter; quocumque tandem pacto id fecerint, excusatione saltem aliqua non vacant; quibus tam ampla calamitatis illius suæ, quam vel fingerent, vel revera paterentur, merces proposita sit. Audivistis, Judices, quid pro se quisque invicem dixerit; quam nativis vividisque coloribus conditionis suæ miserias, vel veras, vel falsas adumbravit. Nemo eorum unus non disertus, non eloquens in propria causa visus est. Adeo vel indisertum quemque necessitas erudit, & rudibus etiam atque imperitis spes lucri facundiam inspirat!

Nam quis expectasset à Milite, ut varios Militiæ labores, casus, pericula, tam bellè, tam solerter, tam graphicè describeret? Subjecit enim verò vestris oculis perpetuam, quam ferre cogere, inter hostes, pugnas, strages, incendia, cædes, mortis imaginem. Non siluit ut victus tenuis, vestitus asper, rarus somnus, frequentes vigiliæ, humi cubitus ferendus incumberet. Jam belli fructus miseris representavit ad vivum: ut hic turpatas cicatricibus genas monstraret, iste truncatas nares, ille effoscos oculos, alter amputata brachia, alter contractis, aut etiam excisis pedibus, vestigiis incederet non suis. Accessit ad hæc rei domesticæ penuria, artis alieni gravitas, importuna creditorum molestia, & quid non?

Neque verò minùs graviter, nec minùs ingeniosè perorare visus est, qui proximas tenuit in dicendo partes: sic ut ipsius oratio non tam elaborata in mercatoris taberna, quam in schola Rhetorum dicenda sit. Quas enim Mercaturæ molestias non questus est? conditionis suæ obscuritatem, sollicitudinem continuam, commercii difficultates,

maris pericula, naufragiorum acerbissimam, debitorum injustitiam, & paria, cum bello, tum pace incommoda diligenter percensuit; ipsa quod multo magis mirum est, dicentis actio, vis, robur, dignitas admirationem peperit ac plausum.

Quod ad Causidicum attinet, Judices, nihil est tam insolens, si propriis in rebus tam disertus actor extiterit, qui in alienis solet tam facundus videri; si causam bonam feliciter pertractavit, qui vel malam agere non infeliciter potuisset. Habet enim verò Ars illa, quam nos profitemur, incommoda non pauca, quæ non levem querelarum segetem sufficiant. Postulat à nobis muneris illius, quo defungimur, ratio singularem in foro assiduitatem, indefessam domi diligentiam, patientiam in audiendis clientibus incredibilem, severam in tuenda gravitate constantiam; quæ cum omnia diligenter Orator exposuit, tum non mediocrem, ad persuadendum, quod volebat, vim habuisse visus est.

Verum ex quo, Judices, pueros nacti sumus tam ingeniosos, tam solertes, tam facundos? Ut acutè garrivit Philomathus, ut egit comiter, ut accommodatè ad persuadendum peroravit! Quam nativè contexit totam quotidianæ vitæ feriem! quanto natravit cum lepore, quidquid ferendum durius, aut gravius metuendum incumberet! Nulla, si quid ipsi credimus, servitus videri debet acerbior ea, quam pueri patiuntur. Alieno vivere semper arbitrio, multorum reprehensionem esse perpetuò obnoxium; subire casus identidem, qui constantem etiam virum metu percellant; hæc sunt, quæ tam copiosè disseruit, ut tantum non persuaderet esse

con-

conditionem suam omnium miserissimam.

Quæ cum ita sint, Judices, nihilque ad cognoscendas penitus singulorum causas requiri posse videatur, restat, ut feratis sententiam, & adjudicata alicui ex omnibus hereditate, multitudinem infelicium hominum uno saltem capite minuatis. Mihi porro, Judices, quoniam illa lex imponitur, ut aperiam primus, quid sentiam: sic existimo, vix solvi posse contentionis hodiernæ difficultatem, quandiu in pensandis, quas quisque patitur, molestiis versabimur.

Sunt enim ejusmodi varia cujusque sortis incommoda, ut facilè æstimari non valeant, nisi ab iis qui eadem aliquando senserint. Nam quis tam novit alieni mali pondus, quam ille, cui ferendum illud ipsum incumbit? Igitur aliam ingredior dirimendæ controversiæ rationem, quam, si vobis ita videbitur, suffragio vestro probatis.

Est hoc mortalis vitæ fatum, Judices, ut quocumque fueris in statu positus, gravissimis incommodis subjaceas, quorum finis expectari nullus debeat, nisi qui vitam ipsam clausit. Hinc illum ego reputo omnium longè miserissimum, cui longissimus vitæ cursus sustinendus sit; quid enim juvat annorum accessio, Judices, nisi miserias multiplicat?

aut quis diuturniorem cæteris sibi vitam audeat polliceri, nisi se ad graviores molestiarum cumulum perferendum accingat?

Næ tui miseret me plurimum, infelix puer, qui primo in limine vitæ positus, immensum quoddam viæ spatium respicias! Felices consanguinei, qui medio jam in cursu propioribus oculis metam intuentur, & ad eandem assequendam singulari alacritate festinant. Pergite porro, ut coepistis, ac si quid ultra laboris vobis exhauriendum superest, nolite deficere animis; *o passi graviores, dabit Deus his quoque finem!*

At nos, Judices, consolemur, quantum erit in nobis, infortunati pueri angustias, sustineamus ætatis teneræ imbecillitatem, & par viæ longiori viaticum sufficiamus. Nolite dubitare, quin Testatoris ea mens fuerit, ut Puerum heredem institueret, cum miserimo Consanguineorum suorum capessendam hereditatem reliquit. At maluit ille æquitati vestræ disceptandum id permittere, quod, si statuisset ipse, & imminuisset morientis desiderium, & inexhaustam odiorum rixarumque inter Consanguineos segetem peperisset. Quare censeo, Judices, Puerum tantquam omnium miserissimo hereditatem esse adjudicandam. Vos, æquissimi Judices, sententiam hanc meam vestro calculo confirmate.

UTRA

**UTRA PRÆFERENDA SIT
STATURA MAGNA, AN PARVA?
CAUSA OCTAVA.**

In genere Deliberativo.

ARGUMENTUM.

Megalosomum inter & Micromorphum, hunc statura brevioris hominem, illum excelsa mole præstantem virum orta contentio est, Vter utri corporis status præferendus videretur. Qua in re cum neuter alteri cederet, causa ad Iudices defertur.

ACTORES.

MEGALOSOMUS.

MICROMORPHUS.

MESOCALLUS Iudex.

MICROMORPHUS.

Quam aggredior hodie pusilla staturæ Apologiam, causæ, quæ mihi cum multis communis est, æquitati ne noceat, quod sit mea, Iudices consultissimi. Declinate à me paulisper oculos; rem ipsam justis rationum momentis expendite. Nam quis ferat pusillos homines, naturæ compendium nunquam admirabilioris, quam cum in exiguo collecta est, perpetuis insanorum jocis ac cavillationibus impeti; nullum esse frigidorum dictorum modum, quocumque pusilli prodeunt, insurgere con-
tinuo insectos homines, quibus si

molem ademeris, ademeris omnia; quos merito compares immanibus illis arboribus, quæ nihil ferunt hominibus utile; & ipsam luxuriantium ramorum altitudinem ad hoc efferunt, ut, superveniente tempestate, tristem ruinam patiantur, ventis luctantibus, aut Jovis fulmini ludibrium.

Ita planè, Iudices, habet parva statura, unde vel contemnat proceram, vel eidem certè non invidet. Sic enim contendo, pusillos homines duplici plerumque laude præstare grandioribus. Si spectes animum, ingeniosiores sunt, si corpus attendas, sunt fortiores. Quæ duo dum
ostea-

ostendo breviter, intelligo sanè, & intelligunt omnes, qui me norunt, non meam, sed multorum, qui huic iudicio intersunt, causam defendere.

Ac primò quidem, quis palmam ingenii, & dotes omnes ingenii appendices Pusillis hominibus non concedat? Respicite, amabo vos, ad ipsam corporis conformationem. Crederes voluisse naturam parvitatem materiæ, ut sic loquar, feliciore ingenii vena compensare. Virtus, ut ajunt, unita fortior; eadem per imensam molem diffusa emoritur propemodum, & vix ullum sui vestigium foras prodire patitur. Quis nescit vim ignis ex ardenti fornace prorumpentis, aut è tormento bellico mille evomentis neces? unde autem tanta utrique efficacia, nisi quia utrobique ignis stipatus & compressus in angustiore loco, nihil deperdit insitæ virtutis, sed actuosam, qua pollet, vim totam exerit?

Non aliter ignei spiritus, qui motus illos celeres efficiunt, unde effervescent ingenium, si latiore in corpore habitent, segniores habent imperus, & in ipsa domicili sui vastitate consopiantur. Sed quid rationibus opus est, ubi loquitur experientia? Quoties enim verò videre vobis licuit, Iudices, homines illos, seu potius colossos, in quibus nulla erat mica salis, homines obesante, segnes, testudineos, plumbeos? Conferte hos stipites cum pygmæis illis, ut vocant, nanis, pumilionibus, & si quod præterea nomen nostrum contemptum invenerunt; statuite utrosque in circulis; illis hæret aqua ubique; hi vel in sicco reperiunt, unde bibant ad ebrietatem: illi nihil argutum, nihil ingeniosè, aut feliciter inventum afferunt; hi jocis innocuis cætus exhibent; hauriunt in divite ingenii si-

nu, unde locupletent egenos; salit ubique ingenii fons, condiunt perfunduntque omnia exquisito facierum lepore. In illis colossis deficit animus longiore tanquam itinere fatiscens; in nobis nullo negotio à capite ad calces permeat, diffunditque spiritus sui vicarios, qui nusquam sinunt materiam, si qua in nobis est, pigro situ torpescere. Parcite vos, penes quos educantur pueri, parcite motibus insitis, qui foras erumpunt; non se teneri patiuntur. Non vos equidem dixerim inimicos ingeniorum, quorum natura constat ex motu; sed parcite mulctare naturam, cui vos ipsi tantum debetis; meministis vos ipsos, si quid à vobis olim pueris peccatum est, simili motu peccavisse.

Natura ubique sui similis, Iudices, ut in hominibus, sic in belluis quoque, parvæ moli favens, majora miracula gaudet exhibere. Quid dicam de Pomicis, de Apiculis, quarum labor admirationi est omnibus? quid de Simiis, quos, si solertiam attenderis, minùs distare dixeris ab homine, quam nonnulli, qui humanam speciem gerunt, ab hominibus ipsis discrepant. Jam inter volucres, Philomelæ, Psittaci quid non habent? illæ ad concentus suavitatem voluptatemque aurium, hi ad imitandas hominum voces, garrendumque eo modo, quo multæ mulieres non meliùs? Adeste, qui stupetis magnitudinem, & eo nomine Pusillis insultatis, boum etiam magnitudinem prædicate, & si Superis placet, jactate famosum auriculis Arcadiæ pecus. Dicam paucis, & dicenti, credo, assentientur, quotquot erunt cordati viri. Efferant magnitudinem suam, per me licet, Gigantes spectaculo nati; quibus hoc unum concessit natura, ut insolenti proceritate teneant populorum multitu-

titudinem, mulierculas & pueros ter-
reant; nos ingenio contenti asperna-
bimur clamores eorum, qui pergunt
deinceps illudere parvæ staturæ, quam
tanto sænore eadem natura compen-
savit. Quæ cum ita sint, superest,
Auditores, ut ad ingenii laudem ac-
cedat etiam in Pusillis hominibus
laus fortitudinis, quæ pars est Ora-
tionis alteræ, quam breviter conclu-
do, si favere pergitis.

Fortitudinem cum appello, Judi-
ces, intelligo virtutem animi magis
quàm corporis, contentam illam non
immanitate membrorum, sed firma
organorum conformatione, robore
nervorum, atque imprimis calore
quodam acriore, qui spirituum ultro
citroque commeantium proprius est.
Age verò; ubi isthæc omnia repe-
riat? an in laxa & diffusa partium
compage, quæ vel non accipit spiri-
tum copiam, vel acceptos finit af-
fluere? an in mole contractiore qui-
dem, sed suis ritè organis affecta,
cujus spatium breve, non tamen ini-
quum, saveat celeri commercio spi-
rituum, qui simul ubique adsint,
foveant organa, nervos alant, toti
denique corpori masculum robur ad-
dant & semper novum. Vestram fi-
dem, Auditores, quid non expectan-
dum ab homine sic informato, dum
vasta illa corpora nihil afferunt ad
tolerandos labores, præter molera
egenam virtutis, suo ipsius pondere
fatiscentem. Ut in illo scintillant
oculi, & corda quatit vigor æthereus!
ut contra in aliis languent intermor-
tua lumina, & cor anhelum virtus
deficit! In illo spirat fortitudo, in
his segnitias & ignavia! ille con-
valescit præsentis periculo, hi palle-
seunt! ille occasione data superat ex-
pectationem sui, his virtus garrula
in ventum abit.

Sed verba damus, inquiet adver-
sarius; placet igitur verba rebus con-

firmare, vel potius rationes exem-
plis. Cui non auditum de Alexan-
dro illo Macedone, cui orbis totus
angustus videbatur? Talis tantusque
tamen cum foret,

*Magnus Alexander, corpore parvus
erat.*

Cur non liceat profanis sacra mi-
scere? an non ingens ille Philistaus
à puero Davide prostratus est? Sed
cur tam ex longinquo exempla repe-
timus, cum habeamus in publica
Europæ luce emicantem, sacris pa-
riter ac profanis Oratoribus laudan-
dam serenissimum Burgundionum Du-
cem, Persarum victori statura cor-
poris parem, Davidicæ fidei & pie-
tatis æmulum, nec Cæsere nec Da-
vide ullis virtutibus inferiorem.

Eant nunc nostræ staturæ contem-
ptores, quam certè in tam Augusto
Principe Marleboruchius, & ipse cum
suis immanibus Germanis Eugenius
reverentur. Nos naturæ gratulabi-
mus, quæ molem illam inutilem &
importunam nobis negavit, ut melius
aliquid largiretur. Patrono Burgun-
do Principe discemus excolere inge-
nium, & veram virtutem, quæ so-
la ad germanam gloriam iter est,
consectari.

MEGALOSOMUS.

Non hodie primùm, Judices in-
tegerrimi, insito quodam puncti li-
voris stimulo, pusilli homunciones
adversus proceræ staturæ viros arma
viresque suas decertando voluerunt
experiri. Ipsorum jam pridem Major-
es Pygmæi apud Poetas famosissimi
in ipsum insurgere Herculem, eum-
que læssere armis imparibus non du-
bitarunt, quos ille ludens clavæ fo-
lius obtentu perterritos vertit in fu-
gam, & confidentiores inter ceteros
temeritatis in penam sua in capsa
conclussit. Tamen ecce prodit aliquis

ex.

ex eorum nepotibus, non in Hercu-
lem unum, sed in omnes excelsæ
staturæ viros pugil imprudens; &
in eos, quos revereri debuisset, rur-
sus insurgit. Quo in certamine uti-
nam Herculem alterum præstare me
possim! Et præstarem utique, Audi-
tores, si manu & clava, non inge-
nio ac lingua certandum esset. At
quoniam unis ingenii viribus tota di-
rimi hodierna controversia debet;
non possum, quin reformidem tan-
tum tam parvo in corpore adversa-
rium, qui ingenitæ, si Superis pla-
cet, solertis conscius, quam nullo
rationis præsidio niti causam fense-
rat, hac saltem parte putavit esse
fulciendam.

Verùm quid profecit ille, dum se
oratione tam longa torqueret, dum
voce ac lateribus tantum contendere
visus est? Non est ejusmodi quæstio
illa, quam agimus, Judices, ut
eruditus ex reconditori doctrina ar-
gumentis probari egeat; non est inge-
nii acies pertundenda vehementius,
ubi de exteriori corporis forma cer-
tatur: soli oculi consulendi sunt; &
quemadmodum absurdum videretur,
si quis rationis iudicio vellet expen-
dere, utrum præstaret dubio pede in-
cedere, an firmo; gibbosum esse, an
rectum; ita non minus ridiculum vi-
detur, ad rationis trutinam & judi-
cium revocare, utra præstet pusilla
statura, an magna.

Judicent igitur oculi, quorum est
hac in causa ferre iudicium. Sed quid
dico judicent? an non sententia jam
lata videtur esse; quandoquidem ha-
bemus ab oculis impressam hanc ani-
mis nostris cogitationem, magna par-
vis longè esse præponenda? Hæc est
enim insita nobis rerum notio, non
studio vel labore parva, sed nata no-
biscum & longo usu confirmata; ut
quidquid humile esset & parvum,
contemptu, quidquid sublime & ma-

Le Jay, Tom. I.

gnum admiratione dignum censere-
mus; & vicissim, quidquid videre-
tur contemnendum, id parvum ac te-
nue, quidquid laudabile, id conti-
nuè magnum vocaretur. Hinc tar-
dius ingenium aut simplicius, tenue,
exiguum solemus appellare; acre &
excellens nunquam definitur rectius,
quàm si magnum dicatur. Hinc si
quid videtur præstare cæteris, id lau-
datur ut magnum; sic magnus Prin-
ceps, Dux magnus, Imperator ma-
gnus dicitur. Sic Regi nostro dignum
tot præclaris facinoribus, tot victo-
riis ac triumphis cognomen Europa
cum quæreret, nullum præstantius
excogitare potuit, quàm si eum *Ma-
gnum* nomine insigniret; quem cum
Ludovicum Magnum appellavit, non
inferiorem meritis mercedem visa est
contulisse.

Sed quid provocamus ad homi-
num fidem, qui Dei ipsius testimo-
nium habeamus? Nam cum æquif-
simus rerum æstimator Deus populo
suo Regem vellet imponere, eum
præ cæteris imperio dignum puta-
vit, qui magnitudine corporis præ-
celleret. Neque id verò populus ip-
se non sensit; qui postquam Saulem
in media turba constitutum, reli-
quis omnibus, *ab humero & sursum*,
ut Scriptura loquitur, eminere con-
spexit; continuè, quasi nihil aliud
ad regiam dignitatem requireret,
Saulem unanimes voce Regem salu-
tavit.

At quoniam adversarius ille meus
mentionem fecit de Alexandro, quem
corpore parvum sibi gratulatur exti-
tisse; attendat, quæso, quantum ip-
si laborandum fuerit, ut hanc cor-
poris humilitatem animi celsitudine
corrigeret. Avulsus ille patriæ de si-
nu disjunctissimas terras peragravit,
penetravit ad Arabas & Indos, do-
muit gentes immanitate barbaras,
multitudine innumerabiles, poten-

Qq

tissi-

tissimos delevit exercitus. Quid porro tanto bellorum apparatu, tanta contentione praeliorum, tam insatiabili vincendi cupiditate persequeretur? Id unum, Judices, ut, qui magnus esse non poterat, magnus saltem diceretur; & quem parvum natura fecerat, magnum fama prædicaret. Quid dicam nihil tam obscurum se eidem Alexandro quam corporis molem exiguam; qua factum est, ut debitos totius orbis triumphatori honores non ferret; & neglecto Rege ipso Sisygambris salutarer Ephesiorem, quia forma corporis erat Alexandro præstantior?

Et mihi jam laudabitur exigua moles corporis, aut etiam sublimioris staturæ dignitati anteposenda prædicabitur, quæ sola negavit Alexandro reverentiam, quam conspirantes totius orbis nationes ultro deferrebant?

Quis autem id miretur in hominibus, quod ne bestiolæ quidem ipsæ ignorarunt? Ita enim accepimus ab iis, qui res naturales curiosius investigarunt, toti Apum Reipublice, eum præesse regem, qui corporis mole major sit. Possum itaque, ut olim Salomon pigros homines ad fornicam tanquam ad laboris magistratam, sic vos homunciones ad ingeniosissimam Apum rempublicam remittere, ut ab iis tandem aliquando perdiscatis, quantum Statura nostra præstare vestræ dicenda sit.

At enim reclamatur Adversarius sagaci valent ingenio Pusilli homines, esto hoc ipsis relinquamus, qui cætera abstulimus. At quibus in rebus vim illam ac perspicaciam ingenii sui exerunt? Dicamus quod res est, Judices: hoc illis pronum videmus evenire, ut quod ex ipso nomine sonat, Pusilli homines pusillos quoque sensus habeant, minutuli homunciones minutulis rebus occupentur.

Quid quoddam iracundi plerumque, morosi, impotentes, eoque contumeliosi magis, quod, cum vires desint, lingue præstatio atque acerbitate tueri se ac defendere contendunt; omnibus molesti, sibi ipsi displicentes, qui se suumque supplicium quocumque circumferre sentiant. Ita enim tenuitatis suæ sibi consci sunt, ut quoties riderent, toties derideri se suspicentur, nihilque in eos durius jactari possit, quam si homunciones appellentur.

Sed hic finis dicendi sit, Auditores; sentio me abreptum longius & dixisse plura, quam proposueram. Hoc saltem adversarius detur solatii, ut contra eos non nisi grandi oratione dici potuisse videatur.

MESOCALLUS

*Ortam de statura magna ac parva
Controversiam dirimens.*

Lubricum penitus ac periculosum controversiæ genus hodie nobis incidit, quam dirimere, nec sit obvium satis, nec decidere, si quis forte locus se obtulerit, tutò liceat. Certant utrinque paribus animis nobilissimi pugiles; neque tam agunt causam privatam ac suam, quam communem ac publicam tuentur. Hic staturæ pusillæ defensor, ille corporis excelsi vindex insurgit. Validis ambo momenti & gravi rationum pondere primas sibi vindicant.

Quid agam, Judices, aut quid vos potius putatis esse statuendum, quorum sententiis tam difficilis contentio dijudicanda permittitur? An favebitis Pusillis hominibus, quos Orator non indifertus, nec tenuis aut exiguus in dicendo commendavit? At reclamabit continuò grandiorum hominum patronus, cujus Oratio staturæ suæ dignitati atque amplitudini tam bellè respondit. An pa-

tro-

trocinio vestro genus istud hominum dignum videbitur, quos parca nimium aut avata etiam natura formæ præstantia ac majestate destituit? At quibus illa consuluit impensius, iidem quanto jure suo postulant suffragantis sibi naturæ judicium comprobari? An demum æquum censebimus, quod Pusilli homines tam accuratè defendunt, staturæ brevioris vitium fortitudinis & ingenii laude, qua præstant, abunde compensari? At quam iniquo ferant animo, qui proceram corporis molem nacti sunt, fortitudinis & ingenii palmam nullo suo merito sibi abrogari?

Quod si mutatis contrarias in partes sententiis, excelsam corporis figuram judicabitur humili esse præferendam; quales in tota parvorum hominum gente tumultus ac turbas excitabitur! Non sunt natura sua patientes probri, quotquot sunt formæ brevioris homines, & quanto cupidius decus ac laudem affectant virtutis ingenitæ consci, tanto secum agi putant iniquius, si deteriores opinione sua sensus experiantur. Ergo quis læscat eos impune, quos acuit æmulatio, contemptus atterit, repulsa ipsa accendit ac provocat? Non ego periculosius putem irritare totam Apum rempublicam, & in sollicitos earundem labores palam involare, quam subire istorum hominum invidiam, quibus nec stimulus deest ad pungendum, nec multitudo, quæ vim oppugnationis suppleat ac compenset.

Tamen decidendum hodie internixantes grave litigium est, & vel alterius partis offensione, causa finienda. Id ipsum quam operosum debet videri; dum utrinque staturæ excelsæ pariter ac parvæ commoda circumferuntur? Hic figuram brevem sic extulit, ut excelsis corporibus non putet invidendum, adeo gra-

tulatur sibi parvitatem materiæ tanto cum scenore fuisse compensatam; ut plus ingenii, plus artis ac solertiæ natura parvæ moli indiderit, quam grandiori videatur tribuisse. At unde reponit alter sibi hoc vindicat homuncio tanquam suum? aut quibus argumentis id evincit? An quod bestiolis quibusdam, an quod Apibus ac formicis inest infita quædam industria? an quod Psittaci belle garriunt, Philomelæ suaviter modulantur? magnum enim vero gloriandi argumentum, urget idem acriter, quod ab insectis, quod ab aviculis depromitur! Videant pusillæ staturæ defensores, ne, quam sibi arrogant ingenii laudem, illa corporis sui tenuitatem non excedat, neque, nisi minutulis in rebus, ingeniosi inveniantur!

Alterum est, quo nituntur, defensionis genus homines consci suæ tenuitatis, ut fortitudinem rebus in suis numerandam arbitrentur. Nimirum, inquiunt, parvo in corpore contracta vis, dum expatriandi liberius locum non habet perpetuo retinetur in nisu, & angustioribus in membris novum semper vigorem exerit, quo majora corpora, propter immensam hospitii capacitatem, destitui necesse est. Hinc, si quid illis creditur, parvo Davidi tantum adfuit roboris, ut immensum Gigantem prostraverit: hinc Alexandro Mæcedoni, quem parvo corpore extitisse narrant, vis illa, quam attonitus orbis revereri visus est. Hinc ille metus, quo Burgundi Principis ad aspectum immanes Germani percelluntur.

At neque vim argumenti illius extimuit grandiorum corporum patronus. Enimverò quis existimet, magnum corpus minus esse idoneum excipiendo robori, quam parvum, aut fortitudinem minus decenter in gran-

di domicilio, quàm in tenui habitare? Ergo, si quid Oratori pusillo creditur, destruenda sunt ingentia palatia, quæ majestatem Principum tam bellè decorant, ut in angustiis ædibus concludantur. Erit parvus onyx nardi pretiosi ampliori cado præferendus? Commendantur Gigantis victor, domitor Asiæ, & utriusque nihilo inferior Dux Burgundionum, in quibus brevitatem staturæ animi magnitudo compensavit; esto: at exempla ista tanto illustriora sunt, quanto rariora, nec afferuntur in medium, nisi ut, quod fateri nemo dubitat, Pusillos homines ab eximia fortitudinis laude non excludi penitus ostendatur.

Hæc sunt, Judices, quæ præferuntur utrinque Pusillæ atque Excelsæ staturæ adjuncta. Jam expectatis, ut ego, pro commissa mihi provincia, statuat aliquid vestris deinde sententiis, aut emendandum, aut confirmandum. Ego, ut meo muneri faciam satis, neque sic assentiar excelsæ staturæ defensoribus, ut brevior contempnissè videar: neque sic favo parvæ staturæ patronis, ut

grandiorem damnandam esse crediderim. Absit enim verò, ut assentator putidus dissimulem in utraque quod vitiosum est; aut fastidiosus contemptor, quod laudandum sit, velim elevare. Habent Magni pariter ac Parvi quod extollas, nec deest ipsis vicissim, quod emendes. Valeant immanes illi Colossi, qui nihil habent, præter insulsam proceritatem quod ostentent. Facebant Pusilli homunciones, qui figuræ suæ brevitatem nulla commendatione redimunt. Imò nec ipsa corporis magnitudo, quantumvis aliunde commendabilis, placeat, si modum exceßerit, & Gigantem æmuletur. Multo minùs probetur figuræ brevitatis fortitudinis atque ingenii laudibus redempta, si ad Nanos accedat.

Igitur, ut contentionem hanc totam paucis dirimam, & oratio nostra, quæ brevior videri non debet, intra justos magnitudinis limites coercetur, sic statuo. Laudetur in homine illa statura corporis, quæ nec tam modica sit, ut præstantia ac dignitate careat, nec tam excelsa, ut monstruosa videri possit.

MELAMPE

MEDECIN D'ATHENES.

PREMIER PLAIDOYER.

EXPLICATION DU SUJET.

Melampe célèbre Medecin ayant esté trouvé dans le Temple & entendu, lorsqu'il demandoit aux Dieux, que l'année qui commençoit, fust heureuse pour l'avancement de ses affaires, est accusé comme l'ennemi du salut public. Melampe, dans son infortune, trouve un Défenseur qui le justifie, & qui donne à sa priere une interpretation favorable.

A C T E U R S.

L'ACCUSATEUR de Melampe.

LE DEFENSEUR de Melampe.

LE JUGE du Differend.

L'ACCUSATEUR

de Melampe.

C'Est avec beaucoup de regret, Messieurs, que je me vois obligé de citer aujourd' huy à vostre tribunal, un homme, qui a mérité jusqu'icy nostre estime, & qui, par les services importants, qu'il a rendus à cette ville, auroit droit encore à nostre protection, si, par la plus grande de toutes les impietez, il ne s'estoit justement attiré la haine & l'indignation publique. Vous serez peut estre surpris d'entendre

Le Jay, Tom. 1.

après cela nommer Melampe, & vous n'aurez pas moins de peine à le croire coupable, que j'en aurois eü moy mesme, si j'avois dû m'en rapporter au témoignage d'autrui; & si je n'avois entendu de mes oreilles, & veü de mes yeux, ce qui le rend criminel.

En vain ay-je tâché de le justifier dans mon esprit, ay-ht que de me porter pour son accusateur; en vain ay-je voulu me persuader par quelque interpretation favorable d'une conduite irréguliere, qu'on pouvoit user de ménagements en faveur de Melampe, qui a vécu sans reproches, &